

Źródło: Wody Polskie

-Widok na staw i fabrykę Zacherta, pocz. XX w.; Wody Polskie

Już 250 lat temu supraski kronikarz, bazylianin ks. Mikołaj Radkiewicz, zastanawiał się nad ustaleniem daty powstania tego hydrotechnicznego obiektu w skład którego wchodzi 2,5 km kanału, grobla rozdzielająca kanał od rzeki i 7 ha staw młynowy. W kronice supraskiego zakonu ks. Radkiewicz pisał, że twórcą Systemu Wodnego był opat ks. Nikodem Szybiński, który zarządzał Supraślem i jego dobrami w latach 1635-1643. W źródłach historycznych kanał zwany był "Kopanicą" lub "Rzeką Kopaną", staw młyński natomiast miejscowi określali jako "Zajma" lub "Binduga".

Istnieją przesłanki by sądzić, że Supraski System Wodny powstał na początku funkcjonowania klasztoru, czyli w I połowie XVI wieku. Z najstarszego, znanego do tej pory dokumentu z 13 października 1510 r. wynika, że Aleksander Chodkiewicz pozwolił prawosławnym mnichom reguły św. Bazylego przenieść się z Gródka do Supraśla i zezwolił budować im na rzece jazy, czyli zajmy wodne.

Supraski System Wodny powstał w celach gospodarczych i umożliwiał funkcjonowanie

klasztornych manufaktur na terenie folwarku, określanych w oryginalnych dokumentach mianem fabryk. Znajdowały się one tuż za założeniem ogrodowo-parkowym. W skład fabryk wchodziły dwa młyny o dwóch kołach, tartak, "folusze" oraz papiernia pracująca dla słynnej w całej ówczesnej Rzeczypospolitej supraskiej drukarni.

-Fabryka Zacherta nad stawem młynowym - początek lat 50.; Wody Polskie

Na przełomie XVIII i XIX wieku władze pruskie skonfiskowały ten folwark na rzecz skarbu państwa, jednocześnie oddając go bazylianom w dzierżawę. W latach 1795-1829 bazylianie wydali fortunę na modernizację tego centrum przemysłowego, które stało się podstawą do rozwoju w tym miejscu włókienniczej infrastruktury. Po przejęciu w 1834 r. całej infrastruktury technicznej przez Zachertów, nastąpił gwałtowny rozwój Supraśla. Fabryka włókiennicza pracowała tam do 1939 r.

8 grudnia 2009 r. Supraski System Wodny: kanał, staw młyński, grobla oraz urządzenia spiętrzające wodę we wschodniej części Supraśla, został wpisany do rejestru zabytków. 14 września 2020 r. w Supraślu podczas VI Międzynarodowego Kongresu EKO FORUM, zastępca prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Krzysztof Woś i burmistrz Supraśla Radosław Dobrowolski, podpisali list intencyjny w sprawie obudowy i rewaloryzacji Zabytkowego Systemu Wodnego w Supraślu na potrzeby utworzenia zbiornika retencyjnego i przeciwpowodziowego wraz z niezbędną infrastrukturą hydrotechniczną. Inwestycja ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej, zapobieganie skutkom suszy przez wzrost retencji wód oraz wszechstronny rozwój wspólnoty samorządowej, turystyki wodnej i lokalnej bioróżnorodności.

Planowany zbiornik retencyjny o powierzchni niespełna 7 ha i pojemności 100 000 m³, zostanie zlokalizowany na terenie znajdującym się pomiędzy kanałem "Kopanica", a groblą biegnącą wzdłuż koryta rzeki Supraśl. Zaplanowano także naprawę istniejących urządzeń oraz uzupełnienie brakujących elementów historycznego Systemu Wodnego rzeki Supraśl w Supraślu.

Autor:

Agnieszka Giełżyn-Sasimowicz,

Rzecznik Prasowy Wód Polskich w Białymstoku